

**DIE VERKRYGING VAN KAPITAAL IN DIE SUID-AFRIKAANSE
MAATSKAPPYEREG MET SPESIFIEKE VERWYSING NA DIE AANBOD
VAN AANDELE AAN DIE PUBLIEK.**

deur

PETRUS ALBERTUS DELPORT.

Voorgelê ter vervulling van 'n deel van die vereistes
vir die graad

DOCTOR LEGUM

in die **FAKULTEIT REGSGELEERDHEID**
UNIVERSITEIT VAN PRETORIA
PRETORIA.

VOORWOORD.

Ek wil graag my dank teenoor die volgende persone uitspreek wat meegewerk het tot die voltooiing van hierdie proefskrif-

- Prof dr Dawie Botha, my promotor en mentor;
- Duard Kleyn vir redaksionele hulp;
- Mnr Mike Spies van Accsys Computer Maintenance (Edms) Bpk vir tegniese hulp;
- My familie vir geduld en ondersteuning;
- Diegene wat hulle vertroue in my gestel het.

Piet Delport.

Pretoria.

31 Desember 1986.

INHOUDSOPGAWE.

HOOFSTUK 1.	BLADSY.
ALGEMENE INLEIDING.	
1.1 INLEIDING EN DOEL.	1
1.2 METODIEK.	3
HOOFSTUK 2.	
KAPITAAL IN MAATSKAPPYVERBAND.	
2.1 ALGEMEEN.	8
2.2 KAPITAAL IN MAATSKAPPYVERBAND.	10
2.2.1 Algemeen.	10
2.2.2 Eie kapitaal.	19
2.2.2.1 Gestorte aandeelhoudersbelang.	19
2.2.2.1.1 Aandelekapitaal.	19
2.2.2.1.1.1 Gemagtigde aandelekapitaal.	22
2.2.2.1.1.2 Uitgereikte aandelekapitaal.	23
2.2.2.1.1.3 Minimum gemagtigde en uitgereikte aandelekapitaal.	27
2.2.2.1.2 Statutêre nie-verdeelbare reserwes.	33
2.2.2.1.2.1 Algemeen.	33
2.2.2.1.2.2 Aandelepremierekening.	34
2.2.2.1.2.3 Kapitaalaflossingsreserwefonds.	36
2.2.2.1.3 Verandering van aandelekapitaal.	38

2.2.2.2 Geakkumuleerde aandeelhoudersbelang.	47
2.2.3 Vreemde kapitaal.	48
2.3 SAMEVATTING EN GEVOLGTREKKING.	49

HOOFSTUK 3.

VORME VAN EKSTERNE LANGTERMYNKAPITAAL ANDERS AS AANDELE.

3.1 ALGEMEEN.	54
3.2 INTERNE KAPITAAL.	55
3.3 EKSTERNE (VREEMDE)KAPITAAL.	56
3.3.1 Lenings.	56
3.3.2 Buitelandse lenings.	64
3.3.2.1 Algemeen.	64
3.3.2.1.1 Euromark.	66
3.3.2.1.2 Eurokapitaalmark.	68
3.3.2.2 Beheer deur Tesourie.	73
3.3.2.3 Belasting.	76
3.3.2.4 Openbaarmaking.	79
3.3.3 Skuldbriewe.	81
3.3.3.1 Aard van skuldbriewe.	81
3.3.3.2 Klassifikasie van skuldbriewe.	89
3.3.3.2.1 Termyn.	90
3.3.3.2.1.1 Aflosbare skuldbriewe.	90
3.3.3.2.1.2 Omskepbare skuldbriewe.	91
3.3.3.2.2 Opbrengs.	92
3.3.3.2.2.1 Vastekoers skuldbriewe.	93
3.3.3.2.2.2 Wisselende koers skuldbriewe.	93

3.3.3.2.2.3 Winsdelende skuldbriewe.	94
3.3.3.2.2.4 Inkomste skuldbriewe.	94
3.3.3.2.2.5 Nul (zero) koers skuldbriewe.	95
3.3.3.2.3 Sekuriteit.	97
3.3.3.3 Prosedure by skepping en uitreiking van skuldbriewe.	98
3.3.3.3.1 Bevoegdheid om skuldbriewe uit te reik.	98
3.3.3.3.2 Uitreiking van skuldbriewe.	100
3.3.3.3.3 Trustakte.	101
3.3.4 Bruikhuur.	102
3.3.4.1 Algemeen.	102
3.3.4.2 Vorme van bruikhuur.	103
3.3.4.2.1 Algemeen.	103
3.3.4.2.2 Finansiële bruikhuur.	103
3.3.4.2.3 Hefboombruikhuur.	104
3.3.4.3 Belasting.	105
3.3.4.3.1 Roerende sake.	105
3.3.4.3.2 Onroerende sake.	109
3.3.4.4 Openbaarmaking.	113
3.4 SAMEVATTING EN GEVOLGTREKKING.	114

HOOFSTUK 4.

AANDELE AS VORM VAN LANGTERMYNKAPITAAL.

4.1 ALGEMEEN.	118
4.2 AARD VAN AANDELE.	119
4.2.1 Omskrywing in Maatskappywet.	119

4.2.2 Interpretasie deur howe.	125
4.3 KLASSE AANDELE.	127
4.3.1 Klasregte.	128
4.3.2 Voorkeuraandele.	136
4.3.2.1 Algemeen.	136
4.3.2.2 Beginsel van kumulatiwiteit.	139
4.3.2.3 Termyn.	141
4.3.2.3.1 Omskepbare voorkeuraandele.	141
4.3.2.3.2 Aflosbare voorkeuraandele.	143
4.3.2.4 Opbrengs.	146
4.3.2.4.1 Winsdelende voorkeuraandele.	146
4.3.2.5 Sekuriteit.	146
4.3.3 Voorkeuraandele as klas uit oogpunt van belegger.	147
4.3.4 Gewone aandele.	152
4.3.4.1 Risiko.	152
4.3.4.2 Beheer.	153
4.3.5 Uitgestelde aandele.	155
4.4 LENINGS DEUR MIDDEL VAN AANDELE.	156
4.5 QUASI AANDELE.	159
4.5.1 Algemeen.	159
4.5.2 Omskrywing.	163
4.5.2.1 Verenigde State van Amerika.	163
4.5.2.2 Engeland.	167
4.6 SAMEVATTING EN GEVOLGTREKKING.	170

HOOFSTUK 5.

DIE KAPITAALBESLUIT.

5.1 ALGEMEEN.	173
5.2 RENTABILITEIT.	174
5.3 LIKIDITEIT.	178
5.4 SOLVABILITEIT.	181
5.5 KRITIESE RENTABILITEIT.	183
5.5.1 Algemeen.	183
5.5.2 Offerkoste.	184
5.5.3 Huidige rentabiliteit.	186
5.5.4 "Koste" van kapitaal.	186
5.5.4.1 Algemeen.	186
5.5.4.1.1 Gewone aandele.	187
5.5.4.1.2 Reserwes.	195
5.5.4.1.3 Afskrywingsbedrae.	200
5.5.4.1.4 Vastekoers langtermynkapitaal.	202
5.5.4.1.4.1 Voorkeuraandele.	202
5.5.4.1.4.2 Skuldbriewe.	203
5.5.4.1.5 Geweegde gemiddelde koste van kapitaal.	205
5.5.5 Eie kapitaal.	206
5.5.6 Vreemde kapitaal.	207
5.5.7 Netto inkomste.	207
5.5.8 Markpryswaarderingsmodel.	209
5.6 ANDER FAKTORE.	213
5.6.1 Beheer.	213
5.6.2 Inflasie.	219
5.7 SAMEVATTING EN GEVOLGTREKKING.	221

HOOFSTUK 6.

KAPITAALVERKRYGING DEUR AANDELE. BEVOEGDHEID OM AANDELE UIT TE REIK.

6.1 ALGEMEEN.	225
6.2 BEVOEGDHEID OM AANDELE UIT TE REIK.	225
6.2.1 Algemeen.	225
6.2.2 Bevoegdheid van direksie om aandele uit te reik.	228
6.2.2.1 Voorafgaande magtiging deur algemene ledevergadering ooreenkomstig artikel 221.	229
6.2.2.2 Gevolge van nie-nakoming van artikel 221.	236
6.2.2.2.1 Gevolge vir maatskappy en derde.	237
6.2.2.2.1.1 Algemeen.	237
6.2.2.2.1.2 Turquandreël.	240
6.2.2.2.1.3 Skynbare magtiging.	243
6.2.2.2.1.4 Validering van onreëlmatige skepping, toewysing of uitreiking van aandele.	245
6.2.2.2.1.5 Regstelling van lederegister.	249
6.2.2.2.2 Gevolge vir direkteure.	253
6.2.2.2.2.1 Statutêr.	253
6.2.2.2.2.2 Gemeenregtelik: vertrouenspligte.	253
6.2.2.2.2.2.1 Beperkings ten opsigte van ratifikasie en beskerming van minderhede.	263
6.2.2.3. Vertrouenspligte van direkteure indien artikel 221 nagekom is.	270
6.2.2.3.1 Algemeen.	270
6.2.2.3.2 Optrede in belang en tot voordeel van maatskappy.	272

6.2.2.3.3 Uitoefening van bevoegdhede vir doel waarvoor dit verleen is.	273
6.2.2.3.4 Diskresie onbelemmerd handhaaf.	277
6.2.2.3.5 Optrede binne verleende bevoegdhede.	278
6.2.2.3.6 Botsing van belange vermy.	280
6.3 SAMEVATTING EN GEVOLGTREKKING.	281

HOOFSTUK 7.

TEGNIEKE VAN KAPITAALVERKRYGING.

7.1 ALGEMEEN	285
7.2 INSKRYWING OP EN KOOP VAN AANDELE.	286
7.2.1 Inskrywing.	287
7.2.2 Koop.	297
7.3 TEGNIEKE IN PRIMÊRE MARK.	300
7.3.1 Aanbod aan publiek vir inskrywing of koop van aandele.	300
7.3.1.1 Begrip "aanbod".	300
7.3.1.1.1 Gemeenregtelik.	300
7.3.1.1.2 Statutêr.	303
7.3.2 Aanbod aan publiek vir inskrywing.	306
7.3.3 Aanbod aan publiek vir verkoop.	309
7.3.4 Aanbod aan bestaande aandeelhouders of skuldbriefhouders.	314
7.3.4.1 Algemeen.	314
7.3.4.2 Belang van aanbiedinge deur middel van regte.	315
7.3.4.3 Grondslag van aanbiedinge deur middel van regte.	318

7.3.4.3.1 Nie-statutêr.	318
7.3.4.3.1.1 Nie-kontraktueel.	318
7.3.4.3.1.2 Kontraktueel.	325
7.3.4.3.2 Statutêr.	328
7.3.4.4 Prosedure in geval van aanbod deur middel van regte.	333
7.3.5 Private plasing.	339
7.4 STATUTÊRE AANPASSING VAN BEGINSELS VAN AANBOD EN AANNAME.	343
7.4.1 Algemeen.	343
7.4.2 Tydsverloop.	344
7.4.3 Minimum inskrywing.	353
7.4.4 Verklaring in verband met notering.	358
7.5 SAMEVATTING EN GEVOLGTREKKING.	362
HOOFSTUK 8.	
UITGIFTEPRYS.	
8.1 ALGEMEEN.	366
8.2 PRYSBEPALING DEUR MAATSKAPPY.	368
8.2.1 Algemeen.	368
8.2.2 Prys/verdienste.	369
8.2.3 Vorige prys.	375
8.2.4 Netto batewaade.	376
8.2.5 Ander metodes.	378
8.3 AANVANGS- EN MARKDISKONTO.	379
8.4 PRYSBEPALING DEUR MIDDEL VAN TENDER.	385
8.5 VERGELYKING TUSSEN VERSKILLENDE METODEDES.	390
8.6 BEPERKINGS TEN OPSIGTE VAN PRYSBEPALING.	401

8.7 VERPLIGTING OM AANDELE TEEN BESTE PRYS UIT
TE REIK OF TE VERKOOP. 403

8.8 SAMEVATTING EN GEVOLGTREKKING. 408

HOOFSTUK 9.

REGULERING VAN AANBOD VAN AANDELE.

9.1 REGULERING. 411

9.1.1 Algemeen. 411

9.1.2 Aard van aanbod. 414

9.1.3 Aard van geadresseerde. 426

9.1.3.1 Algemeen. 426

9.1.3.2 Geskiedkundige ontwikkeling. 428

9.1.3.2.1 Algemeen. 428

9.1.3.2.2 Tydperk voor 1947. 430

9.1.3.2.3 Tydperk na 1947. 441

9.1.3.3 1973 Maatskappywet. 457

9.1.3.3.1 Algemeen. 457

9.1.3.3.2 Artikel 144(a) en (c). 459

9.1.3.3.3 Artikel 144(b) en (d). 463

9.1.3.4 "Publiek" in die Australiese reg. 482

9.2 PROSPEKTUSVEREISTES IN EUROPESE EKONOMIESE
GEMEENSKAP. 489

9.3 SAMEVATTING EN GEVOLGTREKKING. 495

HOOFSTUK 10.

PROSPEKTUS EN ONDESKRYWING.

10.1 ALGEMEEN. 501

10.2 LEERSTUK VAN OPENBAARMAKING.	502
10.3 FORMELE VEREISTES.	505
10.3.1 Vorm en uiteensetting.	505
10.3.2 Ondertekening en datums van prospektus en uitreiking.	508
10.3.3 Registrasie en uitreiking van prospektus.	510
10.3.4 Dokumente wat aansoek vir registrasie moet vergesel.	513
10.4 SUBSTANSIËLE VEREISTES.	520
10.4.1 Keuring van prospektus.	524
10.4.2 Inhoud van Deel I en II prospektus.	530
10.4.2.1 Algemene inligting oor maatskappy.	530
10.4.2.2 Inligting oor finansiële toestand, geskiedenis en vooruitsigte van maatskappy.	531
10.4.2.3 Inligting aangaande aanbod van aandele.	541
10.4.2.4 Verslae ooreenkomstig Deel II.	545
10.4.3 Inhoud van Deel III prospektus.	548
10.4.4 Toereikendheid van inligting in prospektus.	551
10.4.5 Bepalings om beskikbaarheid van prospektus te verseker.	553
10.5 GEVOLGE VAN NIE-NAKOMING VAN DIE PROSPEKTUSVEREISTES.	558
10.6 INHOUD VAN PROSPEKTUS IN DIE EUROPESE EKONOMIESE GEMEENSAP.	569
10.7 ONDESKRYWING.	572
10.7.1 Algemeen.	572
10.7.2 Vereistes ten opsigte van onderskrywing.	581

10.7.3 Kommissie vir onderskrywing en
inskrywing op of koop van aandele. 582

10.8 SAMEVATTING EN GEVOLGTREKKING. 591

HOOFSTUK 11.

AANSPREEKLIKHEID OP GROND VAN PROSPEKTUS.

11.1 ALGEMEEN. 595

11.2 STATUTÊRE AANSPREEKLIKHEID. 595

11.2.1 Siviele aanspreeklikheid. 596

11.2.2. Verwere teen statutêre aanspreeklik-
heid en skadeloosstelling. 605

11.2.3 Strafregtelike aanspreeklikheid. 614

11.3 GEMEENREGTELIKE AANSPREEKLIKHEID. 616

11.3.1 Siviele aanspreeklikheid. 617

11.3.1.1 Wanvoorstelling. 617

11.3.1.1.1 Algemeen. 617

11.3.1.1.2 Remedies. 624

11.3.1.1.2.1 Terugtrede. 624

11.3.1.1.2.2 Skadevergoeding. 627

11.3.1.1.2.2.1 Algemeen. 627

11.3.1.1.2.2.2 Opsetlike wanvoorstelling. 629

11.3.1.1.2.2.3 Nalatige wanvoorstelling. 632

11.3.1.1.2.2.4 Onskuldige wanvoorstelling. 634

11.3.1.2 Koopaksies. 635

11.3.1.3 Kontraktueel. 638

11.3.1.4 Nie-nakoming van statutêre plig. 641

11.3.2 Strafregtelike aanspreeklikheid. 644

11.4 AANSPREEKLIKHEID TEN OPSIGTE VAN GEBEURE NA DATUM VAN PROSPEKTUS.	649
11.5 PROSPEKTUS AS VOORNOTERINGSVERKLARING.	651
11.6 SAMEVATTING EN GEVOLGTREKKING.	660

HOOFSTUK 12.

ENKELE VERBANDHOUDENDE ASPEKTE TEN OPSIGTE VAN DIE SEKONDÊRE MARK VIR AANDELE.

12.1 ALGEMEEN.	664
12.2. ARTIKEL 141 VAN MAATSKAPPYWET.	666
12.2.1. Ontwikkeling.	675
12.2.1.1 WET 46 van 1926.	675
12.2.1.2 WET 61 van 1973.	679
12.2.1.3 Ontwikkeling in Engelse Reg.	681
12.3 TOONBANKMARK.	691
12.4 SAMEVATTING EN GEVOLGTREKKING.	694

HOOFSTUK 13.

PRIMÊRE MARK VIR EFFEKTE EN REGULERING DAARVAN IN VERENIGDE STATE VAN AMERIKA EN KANADA.

13.1 ALGEMEEN.	699
13.2 VERENIGDE STATE VAN AMERIKA.	701
13.2.1 Algemene agtergrond.	701
13.2.2 Registrasieverklaring en proses van registrasie.	707
13.2.3 Registrasieverklaring en prospektus.	716
13.2.4 Vrygestelde effekte. (artikel 3).	725
13.2.5 Vrygestelde transaksies. (artikel 4).	731

13.2.5.1	Artikel 4(1).	732
13.2.5.2	Artikel 4(2).	738
13.2.5.3	Artikel 4(3) en 4(4).	746
13.2.5.4	Artikel 4(6).	748
13.2.5.5	Regulasie D.	749
13.2.6	Aanspreeklikheid op grond van registrasieverklaring en prospektus.	754
13.2.6.1	Algemeen.	754
13.2.6.2	Persone aanspreeklik.	757
13.2.6.3	Quantum van skadevergoeding en verwere teen aanspreeklikheid.	761
13.3	KANADA.	769
13.3.1	Algemeen.	769
13.3.2	Vrystellings van prospektusbepalings.	773
13.3.3	Gevolge van nie-nakoming van prospektusvereistes en wanvoorstelling.	784
13.4	SAMEVATTING EN GEVOLGTREKKING.	785

HOOFSTUK 14.

SAMEVATTING EN AANBEVELINGS.

14.1	ALGEMEEN.	790
14.2	SAMEVATTING EN AANBEVELINGS.	791

BYLAES 804

Bylae A	Samevatting.	805
Bylae B	Summary.	808
Bylae C	Vonnisregister.	811
Bylae D	Tydskrifafkortings.	832

Bylae E	Bibliografie.	835
Bylae F	Woordregister.	859
Bylae G	Markdiskonto: Uitgifte en noterings 1969 en 1986.	874